

עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה

מזח.

עין משפט נר מצוה

ואנן יבני ליה לנהניס. דקנסיהו עורא כדאמרנן ציצנות (דף פו:) וכיון דאינו נותנין כתקנן אין יכולין לומר וגם נתמיו ללוי ככל מנזותם: **פחילה.** ונתת ללוי זה מעשר ראשון לגר זה מעשר עני בשערין זה מעשר שני דכתיב לא תוכל לאכול בשעריך (דברים י: אף הוא. יוחנן כהן גדול: **עבל**

אין אדם מנקה אפי' אצבעו (חולין ז:): **דס** ניקוף מלכה כדס עולה (סו:): **טבעות.** להנניס זאור בהמה לתוכו: **כדאמרין.** שתיקן שיהו כל הלוקחין מפרשיין ולא היה אדם צריך לישאל לחזירו חצר שלקח מעם הארץ הפרשת דמאי: **בתנינ'** צביר לא ישוה יין. ובגמ' מפרש מנא לן דמשבטלה סנהדרין

הנרפין (סנהדרין פג.) 'לפי' לה. וכשאתם לוקחין מעם הארץ והס לא הפרישו אלא תרומה עודנו טבל למעשרות ואתם נעשים מיתה: **מפריש טרומה מעשר ונוטפה לכה.** מפרש כל המעשרות ממנה להוציא מידי טבל ואחר כך מפרש ממוך מעשר ראשון תרומת מעשר מה שעל הלוי להפריש ונותנו לכה משום דלית ציה עון מיתה אחמור עלייהו שלא לעכו אכלו ולמכור לכהן כסם שהוא מעכב אכלו מעשר ראשון ומעשר עני ואומר המוציא מחזירו עליו הראיה גזירה למלא כי משהי ליה גזיה אכיל ליה

ואנן יקא יבנין לכהנים ולדורי אשאר מעשרות אמר ריש לקיש יכל בית שאין מתודה על מעשר ראשון שוב אין מתודה על שאר מעשרות מאי טעמא אמר אבוי הואיל ופתח בו הכתוב תחילה מכלל דאפרושי הוו מפרשי והא תניא אף הוא ביטל ^(א) את היודי וגור על הדמאי ילפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שאין מפרשיין אלא תרומה גדולה בלבד ומעשר ראשון ומעשר שני ^(ב) מקצתן ומעשרין ומקצתן אין מעשרין אמר להם בני בואו ואומר לכם כשם שתרומה גדולה יש בה עון מיתה כך תרומת מעשר וטבל יש בהן עון מיתה ^(ג) עמד והתקין להם הלוקח פירות מע"ה מפריש מהן מעשר ראשון ומעשר שני מעשר ראשון מפריש ממנה תרומת מעשר ^(ד) ונותנה לכהן ומעשר שני עולה ואוכלו בירושלים מעשר ראשון ומעשר עני המוציא מחזירו עליו הראיה תרתי תקן ביטל יודיו דחבירים וגור על דמאי של עמי הארץ: ואף הוא ביטל את המעוררים: מאי מעוררים אמר רחבה ^(ה) בכל יום ויום שהיו עומדים ליום על דוכן ואומרים: עורה למה תישן ה' אמר להן וכי יש שינה לפני המקום והלא כבר נאמר ^(ו) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל אלא בזמן שישראל שרויין בצער ועובדי כוכבים בגחתי ושלחה לכהן נאמר עורה למה תישן ה': ואת הנוקפים: מאי נוקפים אמר רב יהודה אמר שמואל ^(ז) שהיו מסרמין לעגל בין קרניו כדי שיפול דם בעיניו אתא איהו בטיל משום דמיוחו כי מומא במתניתא תנא שהיו חובטין אותו במקלות כדרך שעושיין

הנרפין (סנהדרין פג.) 'לפי' לה. וכשאתם לוקחין מעם הארץ והס לא הפרישו אלא תרומה עודנו טבל למעשרות ואתם נעשים מיתה: **מפריש טרומה מעשר ונוטפה לכה.** מפרש כל המעשרות ממנה להוציא מידי טבל ואחר כך מפרש ממוך מעשר ראשון תרומת מעשר מה שעל הלוי להפריש ונותנו לכה משום דלית ציה עון מיתה אחמור עלייהו שלא לעכו אכלו ולמכור לכהן כסם שהוא מעכב אכלו מעשר ראשון ומעשר עני ואומר המוציא מחזירו עליו הראיה גזירה למלא כי משהי ליה גזיה אכיל ליה

אכלו מעשר ראשון ומעשר עני מותרים לורים ואין צדן אלא כון על כן הלך המוציא מחזירו עליו הראיה. אלמא אפרושי נמי לא הוה מפרשי ואת אמרת לפי שאין נותנין אותו כתקנן הוה אפרושי מפרשי ליה: **פרסי סקון.** לעולם העברת הודלות מעשר משום שאינם נותנין אותו ללויס הוא והוה דתניא לפי ששלה כו' לאו אצטל

את היודי קאי אלא אגור על הדמאי קאי ותרתי תקנות תקן ציטל יודיו של חברים אע"פ שמפרישין אותו לפי שאין נותנין אותו כתקונו וגור על הדמאי על לוקח מעם הארץ לפי ששלה כו': **מסרעין.** כשהיו רוצין להפילו לארץ לשומטו: שיפול דם צעניו. ואינו רואה ואינו מתחזק כל כך על רגליו. ונוקפין לשון נקף סכני היער (ישעיה י:): **חוצעין.** להפילו לארץ. ונוקפין לשון חטטה ומכה כדאמרנן

ואתו לפני עבודת כוכבים אהו אלא טריפות שמא ניקב קרום של מוח עמד והתקין להם טבעות בקרקע: עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים: בחולו של מועד: כל ימיו לא היה אדם צריך לשאול על הדמאי: כדאמרן: **בתנינ'** משבטלה סנהדרין בטל השיר מבית המשתאות שנאמר ^(א) בשיר לא ישוה יין וגו' משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים משחרב בהמ"ק בטל השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי אמנה מישראל שנאמר ^(ב) הושיעה ה' כי גמר חסיד וגו' רשב"ג אומר ^(ג) העיר ר' יהושע מיום שחרב בהמ"ק אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לכרכה וניטל טעם הפירות ר' יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות ר' שמעון בן אלעזר אומר המהרה נטלה את ^(ד) (המעם ואת) הריח המעשרות נטלו את שומן הדגן ^(ה) והכמים אומרים הונות והכשפים כילו את הכל: **גמ'** וממאי דמשבטלה סנהדרין כתיב אמר רב הונא בריה דרב יהושע דאמר קרא ^(ו) וקנים משער שבתו בחורים מנגינתם אמר רב ^(ז) אודנא דשמעא זמרא תעקך אמר רבא זמרא בביתא חורבא כסיפא שנאמר ^(ח) קול ישורר בחלון חרב כסף כי ארוה ערה מאי כי ארוה ערה אמר ר' יצחק ^(ט) בית ^(י) המסובך בארזים עיר הוא אלא אפי' בית ^(יא) המסובך בארזים מתרועע אמר רב אשי שמע מינה כי מתחיל חורבא כסיפא מתחיל חרב כסף ואיבעית אימא מהכא ^(יב) ושאיה יוכת שער אמר מר בר רב אשי לדידי ^(יג) חזי ליה ומנגח כי תורא אמר רב הונא זמרא דנגדי ודבקר שרי ^(יד) דגורדאי אסיר רב הונא בטיל זמרא קם מאה אווזי בוזא ומאה סאה חיטי בוזא ולא איבעי אתא רב חסדא ולזיל ביה איבעאי אווזא בוזא ולא משתכה אמר רב יוסף זמרי גברי ועני נשי פריצותא זמרי נשי ועני גברי כאש בנעורת למאי נפקא מינה לכטולי הא מקמי הא אמר ר' יוחנן כל השותה בארבעה מיני זמר מביא חמש פורעניות לעולם שנאמר ^(טו) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנישף יין ידליקם והיה כגור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פועל ה' לא יביטו מה כתיב אחריו ^(טז) לכן גלה עמי מבלי דעת שגורמין גלות לעולם וכבודו מתי רעב שמביאין רעב לעולם והמונו צחה צמא שגורמין לתורה שתשתכח מלומדיה ^(יז) וישח אדם וישפל איש שגורמין שפלות לשונאו של הקב"ה ^(יח) ואין איש אלא הקדוש ב"ה שנאמר ^(יט) ה' איש מלחמה ועיני גבוהים תשפלה שגורמין שפלות של ישראל ומה כתיב אחריו לכן הרחיבה

(א) [תוספ' פ"ג] צ"מ ג. יומא ט. (ב) [ע"י תוס' שבת יג. ד"ה רבא] (ג) [ע"י תוס' יומא ט. ד"ה מעשר]. (ד) [תוספתא פ"ג]. (ה) [תוס' פ"ג ע"ג]. (ו) [בבבא שבת פ"ג]. (ז) [ע"י הגי' ע"ג]. (ח) [ע"י המסוק ו"ה]. (ט) [ע"י המסוק ו"ה]. (י) [ע"י המסוק ו"ה]. (יא) [ע"י המסוק ו"ה]. (יב) [ע"י המסוק ו"ה]. (יג) [ע"י המסוק ו"ה]. (יד) [ע"י המסוק ו"ה]. (טו) [ע"י המסוק ו"ה]. (טז) [ע"י המסוק ו"ה]. (יז) [ע"י המסוק ו"ה]. (יח) [ע"י המסוק ו"ה]. (יט) [ע"י המסוק ו"ה]. (כ) [ע"י המסוק ו"ה]. (כא) [ע"י המסוק ו"ה]. (כב) [ע"י המסוק ו"ה]. (כג) [ע"י המסוק ו"ה]. (כד) [ע"י המסוק ו"ה]. (כה) [ע"י המסוק ו"ה]. (כו) [ע"י המסוק ו"ה]. (כז) [ע"י המסוק ו"ה]. (כח) [ע"י המסוק ו"ה]. (כט) [ע"י המסוק ו"ה]. (ל) [ע"י המסוק ו"ה].

הגהות הב"ח

(א) במשנה שזמן הגזן (וחכמים אומרים) תאמר וי"ב ס"א ל"ג ל"ה וכן בירושלמי יצא: אמר רב יצחק ובי בית:

גליון הש"ס

גמ' אודנא דשמעא. ר"ף פ"ה דכתיב:

מוסף רש"י

ביטל את היודי. על מעשה ואפילו של חברים שאין לומר צערי הקדש מן הבית וכן נתמיו ללוי לפי שלא היו נותנים מעשר ראשון ללוי הלאה, דרשמנא אמר ללויס וקנסיהו עורא וזה לתמו לכהניס (ב"ב ז. א.) וגור על הדמאי. ללוקח מעם הארץ מפריש הכל מספק ממי ששטבל עון מיתה חוק מן התרומה שלא גור להפרישה ולא גור על הדמאי לפי ששלה כול גגול ישראל וראה שהיו עמי הארץ מולטין במעשרות ולא היו מפרישין אלא תרומה גדולה (סו:). מפרשי ממונה תרומת מעשר ונותנה לכהן. משום דסביר כס הארץ ללוי הוא דפקדי רחמנא למיטב תרומת מעשר ולא לדידי (בכורות יא: ע"ש שני גורסו כו בגמ').

מטא א מיי פ"א מהל משער הלכה ד: **ב** ב מיי פ"א מהלכות משער פ"ה הלכה ז: **ג** ג מיי פ"א מהלכות משער הלכה א סמג עשין קלא: **גב** ד מיי שם הלכה ז (גור י"ז סוף סי' שלח): **גג** ה מיי פ"ה מהלכות מעשרות הלכה י סמג עשין מד"ג ג טור ש"ע ח"ט סי' תקס סעף ג:

תורה אור השלם

- עורה למה תישן אדני וקציה אל תונגן לקצרה: תהלים מר כד
- הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: תהלים קכא ד
- בשיר לא ישוה יין יצור שברך לשאונו: ישעיהו כד ט
- הושיעה ה' כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם: תהלים יב ב
- וקנים משער שקבתו בחורים מנגינתם: איכה ה יד
- ורכבו בתוכה עדרים כל דתו וגו' מ"ג קאת וגו' קפד בבפתריה ליינו קול ישורר בחלון חרב בשף כי ארוה ערה: צנניה ב יד
- נשאר בעיר שמה ושאינה יבת שער: ישעיהו כד יב
- הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנישף יין ידליקם: ישעיהו ה יא
- לכן גלה עמי מבלי דעת ויבדדו מתי רעב והמונו צחה צמא: לכן הרחיבה שאלו נפשה ופצרה פיה לכלי חק וירד הירח והמונה ושאוהו ועליו ביה: ישעיהו ה יג יד
- וישח אדם וישפל איש ועיני גבוהים תשפלה: ישעיהו ה טו
- איש מלחמה ו"י שמות טו ט ג

לשון ערה כמו ערו ערו (תהלים קל): **נביאים הראשונים.** בגמרא [ע"ג] מפרש: **נופת צופים.** מפרש בגמ' [שסן]: **אנשי אמנה.** צוטחים בהקב"ה וסומכין עליו לעשות טוב ואין דואגין לחסרון: **גמ'** אמר רב יוסף. הכי קאמר וכי בית המסובך צלחיס עיר הוא שלא יהא נוח לימצו: **מסרוע.** לשון ערה כמו ערו ערו (תהלים קל): **נביאם מסחיל.** מאיסקופת הבית ופתחו מסחיל: **שקול.** לשון עון השואה מאין יושב וממוך כך שעירים מרקדים שס ונגמחין וכותמין את שערי: **זמרי דגדי.** מושגי ספינות בחבל שרי שאינו אלא לחרס צמלאתם: **ודקרי.** שזומרין צערה שחורשין ואינו אלא לכוין את השוררים לתלמייהם ואפילו שקול השיר דערי עליהם: **דגדאי.** אינו אלא לשחוק: **צטל זמרא.** גזר על דורו שלא יזמרו צציתם וצצית משמאות: **ולא איבעי.** ולא היו רוצים לקנותם בכך: **זנול.** ולא הקפיד למנות צידס: **כאש צנעורת.** לפי שהעונה מטה אונו לשמוע את המזמר לענות אחריו ונמלאו האנשים ונתניס לצס לקול הנשים וקול צאשה ערוה ^(א) כדכתיב השמיעני את קולך (שיר ג) ומצעיר את יצרו כאש צנעורת אצל זמרי גברי ועיין נשי קצת פריצות יש דקול צאשה ערוה אצל אינו מצעיר יצרו כל כך שאין המזמרים מטיס אונס לקול העושים: **לצטולי האי מקמי האי.** אס אין שומעין לנו לצטל את שניהם נקדים לצטל את זה שהוא כאש צנעורת: **כסה למא.** כמלא (שמות י) מתרגם כחותא: **הרחיבה**

אמר להם עד מתי אתם מאכילין נבילות למזבח נבילות הא שחיט להו אלא טריפות שמא ניקב קרום של מוח עמד והתקין להם טבעות בקרקע: עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים: בחולו של מועד: כל ימיו לא היה אדם צריך לשאול על הדמאי: כדאמרן: **בתנינ'** משבטלה סנהדרין בטל השיר מבית המשתאות שנאמר ^(א) בשיר לא ישוה יין וגו' משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים משחרב בהמ"ק בטל השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי אמנה מישראל שנאמר ^(ב) הושיעה ה' כי גמר חסיד וגו' רשב"ג אומר ^(ג) העיר ר' יהושע מיום שחרב בהמ"ק אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לכרכה וניטל טעם הפירות ר' יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות ר' שמעון בן אלעזר אומר המהרה נטלה את ^(ד) (המעם ואת) הריח המעשרות נטלו את שומן הדגן ^(ה) והכמים אומרים הונות והכשפים כילו את הכל: **גמ'** וממאי דמשבטלה סנהדרין כתיב אמר רב הונא בריה דרב יהושע דאמר קרא ^(ו) וקנים משער שבתו בחורים מנגינתם אמר רב ^(ז) אודנא דשמעא זמרא תעקך אמר רבא זמרא בביתא חורבא כסיפא שנאמר ^(ח) קול ישורר בחלון חרב כסף כי ארוה ערה מאי כי ארוה ערה אמר ר' יצחק ^(ט) בית ^(י) המסובך בארזים עיר הוא אלא אפי' בית ^(יא) המסובך בארזים מתרועע אמר רב אשי שמע מינה כי מתחיל חורבא כסיפא מתחיל חרב כסף ואיבעית אימא מהכא ^(יב) ושאיה יוכת שער אמר מר בר רב אשי לדידי ^(יג) חזי ליה ומנגח כי תורא אמר רב הונא זמרא דנגדי ודבקר שרי ^(יד) דגורדאי אסיר רב הונא בטיל זמרא קם מאה אווזי בוזא ומאה סאה חיטי בוזא ולא איבעי אתא רב חסדא ולזיל ביה איבעאי אווזא בוזא ולא משתכה אמר רב יוסף זמרי גברי ועני נשי פריצותא זמרי נשי ועני גברי כאש בנעורת למאי נפקא מינה לכטולי הא מקמי הא אמר ר' יוחנן כל השותה בארבעה מיני זמר מביא חמש פורעניות לעולם שנאמר ^(טו) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנישף יין ידליקם והיה כגור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פועל ה' לא יביטו מה כתיב אחריו ^(טז) לכן גלה עמי מבלי דעת שגורמין גלות לעולם וכבודו מתי רעב שמביאין רעב לעולם והמונו צחה צמא שגורמין לתורה שתשתכח מלומדיה ^(יז) וישח אדם וישפל איש שגורמין שפלות לשונאו של הקב"ה ^(יח) ואין איש אלא הקדוש ב"ה שנאמר ^(יט) ה' איש מלחמה ועיני גבוהים תשפלה שגורמין שפלות של ישראל ומה כתיב אחריו לכן הרחיבה